

Il mainagestiu Lorenz Tschenett ha muossà in dumengia la Bacharia Val Müstair chi’d es in funcziun daspö quista primavaira.

FOTOS DAVID TRUTTMANN

«Jau sun Biosfera e bacharia»

In dumengia ha il Parc da natüra Biosfera Val Müstair festagià seis anniversari da 10 ons. In quel connex es eir gnüda inaugura- da a Müstair la nouva bacharia regiunala. Il motto da tuottas duos festivats: Blera lavur es gnüda fatta, uossa esa dad ir a la lavur.

DAVID TRUTTMANN/FMR

Inse füssa stat ün di da festa quista dumengia a Valchava – sco adüna principi d’october vess gnü lö là tradiziunalmang la Festa da raccolta in Val Müstair. Ma il coronavirus ha sforzà ils organisaturs fingià bod d’ürant quist on d’an- nullar tuot.

Be listess esa gnü fat festa in dumengia in Val. Impè da festa a Valchava haja dat üna fes- ta a Müstair. Il Parc da natüra Biosfera ha invi- dà a seis anniversari da 10 ons. E quai ha quel güsta fat cun laschar inaugurar ufficialmaing la nouva bacharia regiunala. Üna buna tschienta- na da persunas sun gnüdas a Müstair.

Bler lavur in settember

Il nouv gestiunari e fittadin da la bacharia, il paür e bacher *Lorenz Tschenett*, ha manà in du- mengia cun plaschair a visitadras e visitaders tras «sia» nouva bacharia. Quella dà lavur al mumaint a var trais bachers, in pensum da vers 300 pertschient. Be in quist ultim mais da chatscha sun gnüdas elavuradas var 190 bes- chas in Val Müstair. Daspö cha l’affar es in funcziun, ha Lorenz Tschenett amo pudü ela- vurar cun sia glied vers 100 armaints da mu- vel gross e var 60 tocs da muvel pitschen. I gi- ra, dimena! Ed il mainagestiu es cuntaint: «I sun localitats cleras, cun bler spazi – d’ürant quists prüms mais esa stat ün bel lavurar quia.»

Exaimpel co cha la val profita

La bacharia po servir sainza dubi sco exaimpel, co cha la Val Müstair po eir profitar dal Parc da natüra Biosfera Val Müstair, o sco cha Jauras e Jauers tilla nomnan eir cun üna spezia da su- perbia ironica: «La Biosfera». Culs plets da *Rico Lamprecht*, deputà da la Val Müstair ed impustüt president da la società Agricultura Val Müstair es l’importanza da la Biosfera evi- dainta, güsta per la nouva Bacharia Val Müs- tair: «La Biosfera es ün partenari enorm im- portant. Els han adüna accompagnà nos pro- get, els güdan cun ramassar raps o cul marke- ting, els vegnan cun ideas ed uossa procuran els eir per la certificaziun dals prodots.»

Istorgia eir turbulenta

Il focus da l’act festiv a Müstair es stat in du- mengia davomezdi impustüt sül anniversari dals deschi ons dal Parc da natüra. E tuot la ra- spada illa tenda da festa ha savü bain avuonda: L’istorgia da la Biosfera nun es nimia adüna statta garnida cun pasch ed armonia jaura. A quel fat han eir rendü attent las duos oraturas ed ils duos oraturs da l’act festiv: *Judith Fasser*, presidenta dal Parc da natüra Biosfera Val Müs- tair, *Gabriella Binkert*, presidenta cumünala, *Jon Domenic Parolini*, cusglier guvernativ e mi- nister da l’ambaint e *Hans Romang*, manader da secziun pro l’Uffizi federal per l’ambaint (BAFU).

Jon Domenic Parolini ha dat ils auguris uffizials per Bacharia e Biosfera in nom da la Regenza.

Chaschöl, chorn e gran

La fabrica da la Bacharia Val Müstair es stat ün da divers progets da «PRE» in Val Mü- stair. Il «PRE» (Projekte zur regionalen Ent- wicklung) es il cuntshaint program sün li- vel federal per promouer progets da svilu- p regiunal. Quel instrumaint ha pussibiltà i’l decuors dals ultims ons plüs progets in Val Müstair – tanter oter üna nouva chascharia nouva (chi’s rechatta be dasper la bacharia), la Bacharia Val Müstair ed uossa s’esa vi da procurar raps e concretisar l’idea per ün lö per ramassar la granezza da la regiun. Por- tats e coordinats vegnan tuot quels progets in Val Müstair da l’organisaziun «Agricul- tura Val Müstair» chi vain presidiada da *Rico Lamprecht*. Il volüm d’investiziuns per tuot ils progets importan 4,85 milliuns francs. Bod la mità da l’import vain portà da la Confederaziun. (fmr)

Schi che esa lura capità d’ürant ils prüms deschi ons da la Biosfera? – In üna prüma fasa vaiva il parc da cumbatter per l’acceptanza da la populaziun. Lura haja dat difficultats orga- nisatoricas chi han culminà illa fadia da chat- tar cuntinuità illa direcziun. La presidenta Ju- dith Fasser ha perfin discurrü in dumengia d’üna «fasa da chaprizi» da l’uffant biosferian. Dal 2017 s’haja perquai stuvü far ün stop, ir in sai e chattar darcheu il bun chavazzin.

Da la sdarlossada a «Jau sun Biosfera»

Il manader actual dal Parc da natüra, *David Spinnler* disch: «Quai sun tuot eir stats impor- tants terms, eir la sdarlossada dal 2017 ha fat bain illa retrospectiva, per pudair esser là ingio- cha nus eschan hoz.» Ed a la fin dals quints ha la populaziun in Val Müstair fat al Parc da na- türa il plü grond regal il principi dal 2019, cun dir ün schlass SCHI per ulteriurs deschi ons da contrat. Culs plets da David Spinnler: «La Val Müstair vül il parc, ella viva quai e vezza eir il nüz.» – Quai tuna inse sco il slogan prominent da l’organisaziun: «Jau sun Biosfera». Però quel slogan nun es be resultat e conclusiun, mabain eir impegn e program da lavur, perquai chi’d es amo adüna da far lavur da persvasiun. O sco cha Judith Fasser ha dit invers la FMR: «Da- sper tuot il program da lavur, po il parc pach- ific esser amo plü inragischà pro la populaziun. Nus vain bain fat buns pass, l’acceptanza es cre- schüda, ma listess as poja amo lavurar vi da l’identificaziun culla Biosfera.»

Chaschöl, chorn e pan

La difficultà pro tals parcs da natüra es adüna eir da muossar cha quel ha eir ün effet concret e nun es be ün bel proget per glied plü sabia. David Spinnler: «Parcs da natüra sun instru- maints dal svilu- p regiunal e perquai adüna dar- cheu confruntats cul imbüttamaint da nun es- ser concrets. Ma hoz a quista festa mangiain nus chorn da la Val Müstair, nus consümain pan elavurà in val, chaschöl e mailinterra, nus pudain baiver biera prodotta cun gran da la vall! Bler plü concret nu vaja plü. Cler, quels pro- dots creschan eir sainza la Biosfera, ma quell’or- ganisaziun po animar da cumprar tals prodots e güdar a prodüer quels.» E co staja vairamaing culla cuntinuità illa direcziun dal parc? David Spinnler ria: «Eu fetsch schon quint da restar! Nus vain üna buna squadra. I funcziuna bain.»

«Uossa pudaina lavurar inavant»

E forse po dimena valair eir per il giubileum dal Parc da natüra Biosfera Val Müstair il me- dem sco pella Bacharia Val Müstair. Perche cha sülla dumonda da la FMR co chi saja uossa quist mumaint d’inaguraziun, disch Rico Lamprecht, il president da l’Agricultura Val Müstair: «Ün fich bel mumaint. Eir scha la via es statta lunga e düra. Ma tuots han lavurà landervia – ed uossa pudaina lavurar inavant.»